

"The development of the global education system and pedagogical science in the modern era."

Students of termiz state pedagogical institute

Norqulova Madina Mengdamin qizi

maryamqulmatova@gmail.com

Ochildiyeva Iroda Komil qizi

ochildiyeva@gmail.com

Annotation: This scientific article analyzes the current development trends of education systems around the world and the progress of pedagogical science. The impact of globalization, digitalization, and innovative technologies on educational content, forms, and teaching methods is discussed. Special attention is paid to the competency-based approach, inclusive education, and the concept of lifelong learning as key factors in improving the quality of education.

Key words: education system, pedagogy, innovation, globalization, digital education, competency-based approach, inclusive education.

Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi va pedagogika fanining rivoji.

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI TALABALARI

Norqulova Madina Mengdamin qizi

maryamqulmatova@gmail.com

Ochildiyeva Iroda Komil qizi

ochildiyeva@gmail.com

Annotatsiya : Mazkur ilmiy maqolada hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimining rivojlanish yo'nalishlari hamda pedagogika fanining zamonaviy taraqqiyoti tahlil etiladi. Globallashtirish, raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarning ta'lim jarayoniga jadal kirib kelishi natijasida pedagogik yondashuvlar, ta'lim mazmuni va metodlarida yuz berayotgan o'zgarishlar yoritib beriladi. Shuningdek, rivojlangan

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

davlatlar ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv, inklyuziv ta'lim, uzluksiz ta'lim konsepsiyasining ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, pedagogika, innovatsiya, globallashuv, raqamli ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, inklyuziv ta'lim.

Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining eng muhim strategik omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Ta'lim tizimi nafaqat bilim berish jarayoni, balki shaxsni ijtimoiylashtirish, uning intellektual, ma'naviy va kasbiy salohiyatini shakllantirishning asosiy vositasi hisoblanadi. Shu bois, ko'plab rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar ta'lim sohasini isloh qilishni ustuvor vazifa sifatida belgilamoqda.

Globalashuv jarayonlari ta'lim tizimining ochiqligini ta'minlab, davlatlar o'rtasida ta'lim tajribasi almashinuvini kuchaytirdi. Xalqaro baholash dasturlari (PISA, TIMSS, PIRLS) ta'lim sifati va samaradorligini aniqlashda muhim mezonga aylandi. Finlyandiya, Yaponiya, Janubiy Koreya, Germaniya va AQSh kabi davlatlar ta'lim tizimida o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan yondashuv, mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimining muhim jihatlaridan biri — kompetensiyaviy yondashuvdir. Bu yondashuv bilimlarni yod olishga emas, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llay olish qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Natijada ta'lim oluvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikativlik va jamoada ishlash kompetensiyalari rivojlanadi. Pedagogika fanining rivojlanishi ta'lim tizimidagi ushbu o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq. Zamonaviy pedagogika an'anaviy o'qitish usullaridan innovatsion va interfaol metodlarga o'tishni taqozo etadi. Raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim platformalari, elektron darsliklar, multimedia vositalari va sun'iy intellekt elementlari pedagogik jarayonning samaradorligini oshirmoqda. Bu esa pedagogdan yuqori kasbiy mahorat, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalana olish ko'nikmalarini talab etadi. Shuningdek, inklyuziv ta'lim jahon

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-2, 2026

pedagogikasining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Maxsus ehtiyojga ega bo‘lgan bolalarni umumta‘lim muhitiga integratsiya qilish orqali teng ta‘lim imkoniyatlarini yaratish pedagogika fanining ijtimoiy ahamiyatini yanada oshirmoqda. Inklyuziv ta‘lim jarayonida individual yondashuv, moslashtirilgan o‘quv dasturlari va maxsus pedagogik texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etadi.

Uzluksiz ta‘lim konsepsiyasi ham hozirgi davr ta‘lim tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu konsepsiya shaxsning butun hayoti davomida bilim va ko‘nikmalarini yangilab borishini ta‘minlashga qaratilgan bo‘lib, mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda muhim rol o‘ynaydi.

Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta‘lim tizimi va pedagogika fanining rivoji innovatsiyalar, raqamlashtirish va inson kapitalini rivojlantirishga yo‘naltirilgan yondashuvlar bilan uzviy bog‘liqdir. Ushbu jarayonlarni chuqur o‘rganish va milliy ta‘lim tizimiga moslashtirish pedagogika fanining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda ta‘lim sohasini modernizatsiya qilish, uni xalqaro standartlarga moslashtirish dolzarb vazifa bo‘lib qolmoqda. Globallashuv jarayonlari ta‘lim tizimining ochiqligini ta‘minlab, davlatlar o‘rtasida ta‘lim tajribasi almashuvini kuchaytirdi. Bugungi kunda Finlyandiya, Yaponiya, Janubiy Koreya, Germaniya, AQSh kabi davlatlar ta‘lim tizimi samaradorligi bilan ajralib turadi. Ushbu mamlakatlarda o‘quvchi shaxsini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish ustuvor vazifa etib belgilangan.

Pedagogika fanining rivojlanishi bevosita ta‘lim tizimidagi o‘zgarishlar bilan bog‘liq. Zamonaviy pedagogika shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy va faoliyatga asoslangan yondashuvlarni ilgari suradi. Raqamli texnologiyalar, masofaviy ta‘lim, elektron platformalar va sun‘iy intellekt elementlari ta‘lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. Bu esa pedagogdan yangi bilim va ko‘nikmalarni talab etadi.

Shuningdek, inklyuziv ta‘lim jahon pedagogikasining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Nogironligi bo‘lgan, maxsus ehtiyojli bolalarni umumta‘lim muhitiga

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

integratsiya qilish orqali teng imkoniyatlar yaratish pedagogika fanining ijtimoiy ahamiyatini oshirmoqda. Uzlüksiz ta'lim konsepsiyasi esa shaxsning butun hayoti davomida bilim va malakalarini oshirib borishini ta'minlashga qaratilgan.

Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi va pedagogika fanining rivoji globallashuv jarayonlari, raqamli texnologiyalar taraqqiyoti hamda ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq holda kechmoqda. XXI asr ta'limi an'anaviy bilim berish modelidan kompetensiyaga asoslangan yondashuvga o'tib, o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikativlik va muammolarni hal qilish kabi universal ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilmoqda. Ko'plab rivojlangan davlatlarda (Finlyandiya, Singapur, Janubiy Koreya, Kanada kabi) ta'lim tizimi shaxsga yo'naltirilgan pedagogika tamoyillari asosida tashkil etilib, o'quv jarayonida individual yondashuv, inkluziv ta'lim, hamkorlikda o'qitish va reflektiv o'rganish metodlari keng qo'llanilmoqda.

Zamonaviy pedagogika fanida konstruktivizm, konnektivizm, STEAM-ta'lim, raqamli pedagogika hamda hayot davomida o'qish (lifelong learning) konsepsiyalari yetakchi nazariy asos sifatida qaralmoqda. Sun'iy intellekt, masofaviy ta'lim platformalari, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalarining ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi o'quv muhitini interaktiv va moslashuvchan shaklga keltirmoqda. Shu bilan birga, xalqaro baholash dasturlari (PISA, TIMSS, PIRLS) ta'lim sifatini monitoring qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda hamda mamlakatlar o'rtasida tajriba almashish jarayonini jadallashtirmoqda.

Pedagogika fanining rivojida ilmiy-tadqiqot metodologiyasining yangilanishi ham muhim o'rin tutadi. Zamonaviy tadqiqotlarda empirik tahlil, dalillarga asoslangan pedagogika (evidence-based education), neyropedagogika, psixopedagogik monitoring kabi yo'nalishlar keng rivojlanmoqda. O'qituvchining kasbiy kompetensiyasiga qo'yiladigan talablar ham o'zgarib, u nafaqat bilim beruvchi, balki fasilitator, mentor va innovator sifatida qaralmoqda. Natijada, uzluksiz kasbiy rivojlanish, refleksiya va

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

pedagogik texnologiyalarni egallash zamonaviy o'qituvchi faoliyatining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Shunday qilib, hozirgi davrda jahon ta'lim tizimi va pedagogika fanining rivoji innovatsion texnologiyalarni joriy etish, inson kapitalini rivojlantirish, ta'lim sifatini xalqaro mezonlar asosida oshirish hamda shaxsning har tomonlama kamol topishiga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish bilan tavsiflanadi. Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi rivoji global mehnat bozori talablarining o'zgarishi, raqamli transformatsiya va bilimlar iqtisodiyotining shakllanishi bilan izohlanadi. Zamonaviy ta'lim konsepsiyalarida "ta'lim – innovatsion rivojlanishning asosiy omili" degan g'oya ustuvor bo'lib, davlatlar milliy ta'lim strategiyalarini xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirishga intilmoqda. Shu bois ko'plab mamlakatlarda ta'lim dasturlari moslashuvchan, modulli va multidissiplinar shaklga keltirilib, nazariy bilim bilan bir qatorda amaliy tajriba va loyiha faoliyatiga katta e'tibor berilmoqda.

Pedagogika fanining zamonaviy rivojlanishida ta'limning sotsiokulturologik va psixologik asoslarini chuqur o'rganish muhim yo'nalishlardan biriga aylangan. O'quvchining individual rivojlanish trayektoriyasini belgilash, differensial va adaptiv o'qitish metodlari, inkluziv ta'lim texnologiyalari keng joriy etilmoqda. Ayniqsa, maxsus ehtiyojli bolalarni ta'lim tizimiga integratsiya qilish, gender tengligi va teng imkoniyatlar tamoyillari asosida ta'limni tashkil etish pedagogikaning dolzarb masalalaridan hisoblanadi.

Raqamli pedagogika yo'nalishi ham keskin rivojlanmoqda. Elektron darsliklar, ochiq onlayn kurslar (MOOC), sun'iy intellekt asosidagi baholash tizimlari, adaptiv o'quv platformalari ta'lim jarayonini individuallashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, kiberxavfsizlik, media savodxonlik va raqamli madaniyatni shakllantirish ta'lim tizimining yangi vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda.

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-2, 2026

Bundan tashqari, pedagogika fanida transmilliy ilmiy hamkorlik kuchayib, xalqaro grantlar, qo'shma tadqiqotlar va akademik mobilitet dasturlari orqali innovatsion pedagogik tajribalar almashilmoqda. Ta'limni boshqarish sohasida ham ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish (data-driven management), ta'lim sifatini ichki va tashqi monitoring qilish, institutsional akkreditatsiya tizimlari keng qo'llanilmoqda. Natijada ta'lim tizimlari yanada ochiq, shaffof va samaradorlikka yo'naltirilgan boshqaruv modeliga o'tmoqda.

Umuman olganda, hozirgi davrda jahon ta'lim tizimi va pedagogika fanining rivoji innovatsion metodologiyalarni joriy etish, inson kapitalini rivojlantirish, shaxsga yo'naltirilgan ta'limni kuchaytirish hamda texnologik taraqqiyot bilan uyg'unlashgan yangi pedagogik paradigmalarni shakllantirish orqali namoyon bo'lmoqda.

Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi rivoji global mehnat bozori talablarining o'zgarishi, raqamli transformatsiya va bilimlar iqtisodiyotining shakllanishi bilan izohlanadi. Zamonaviy ta'lim konsepsiyalarida "ta'lim – innovatsion rivojlanishning asosiy omili" degan g'oya ustuvor bo'lib, davlatlar milliy ta'lim strategiyalarini xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirishga intilmoqda. Shu bois ko'plab mamlakatlarda ta'lim dasturlari moslashuvchan, modulli va multidissiplinar shaklga keltirilib, nazariy bilim bilan bir qatorda amaliy tajriba va loyiha faoliyatiga katta e'tibor berilmoqda.

Pedagogika fanining zamonaviy rivojlanishida ta'limning sotsiokulturologik va psixologik asoslarini chuqur o'rganish muhim yo'nalishlardan biriga aylangan. O'quvchining individual rivojlanish trayektoriyasini belgilash, differensial va adaptiv o'qitish metodlari, inkluziv ta'lim texnologiyalari keng joriy etilmoqda. Ayniqsa, maxsus ehtiyojli bolalarni ta'lim tizimiga integratsiya qilish, gender tengligi va teng imkoniyatlar tamoyillari asosida ta'limni tashkil etish pedagogikaning dolzarb masalalaridan hisoblanadi.

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-2, 2026

Raqamli pedagogika yoʻnalishi ham keskin rivojlanmoqda. Elektron darsliklar, ochiq onlayn kurslar (MOOC), sunʼiy intellekt asosidagi baholash tizimlari, adaptiv oʻquv platformalari taʼlim jarayonini individuallashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, kiberxavfsizlik, media savodxonlik va raqamli madaniyatni shakllantirish taʼlim tizimining yangi vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda.

Bundan tashqari, pedagogika fanida transmilliy ilmiy hamkorlik kuchayib, xalqaro grantlar, qoʻshma tadqiqotlar va akademik mobilitet dasturlari orqali innovatsion pedagogik tajribalar almashilmoqda. Taʼlimni boshqarish sohasida ham maʼlumotlarga asoslangan qaror qabul qilish (data-driven management), taʼlim sifatini ichki va tashqi monitoring qilish, institutsional akkreditatsiya tizimlari keng qoʻllanilmoqda. Natijada taʼlim tizimlari yanada ochiq, shaffof va samaradorlikka yoʻnaltirilgan boshqaruv modeliga oʻtmoqda.

Umuman olganda, hozirgi davrda jahon taʼlim tizimi va pedagogika fanining rivoji innovatsion metodologiyalarni joriy etish, inson kapitalini rivojlantirish, shaxsga yoʻnaltirilgan taʼlimni kuchaytirish hamda texnologik taraqqiyot bilan uygʻunlashgan yangi pedagogik paradigmalarni shakllantirish orqali namoyon boʻlmoqda.

Hozirgi davrda jahon mamlakatlari taʼlim tizimi va pedagogika fanining rivoji faqat metod va texnologiyalar bilan cheklanmay, balki taʼlim falsafasi, boshqaruv modeli, iqtisodiy strategiyalar va ijtimoiy omillar bilan ham uzviy bogʻliq holda takomillashib bormoqda. Zamonaviy taʼlim nazariyasida inson kapitali konsepsiyasi markaziy oʻrin egallab, taʼlimni davlat taraqqiyoti va raqobatbardosh iqtisodiyotning asosiy resursi sifatida talqin etish kuchaymoqda. Shu sababli koʻplab davlatlarda taʼlimga investitsiya hajmi ortib, davlat-xususiy sheriklik asosida innovatsion taʼlim muassasalari tashkil etilmoqda.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda taʼlim jarayonining neyropsixologik asoslari chuqur oʻrganilmoqda. Neyropedagogika yoʻnalishi orqali inson miyasi faoliyati, xotira

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

jarayonlari, emotsional intellekt va motivatsiya mexanizmlari o‘quv samaradorligiga qanday ta’sir etishi ilmiy jihatdan tahlil qilinmoqda. Shu asosda individual o‘rganish strategiyalari, differensial baholash tizimlari va shaxsning kognitiv rivojlanish bosqichlariga mos ta’lim metodlari ishlab chiqilmoqda.

Jahon ta’lim tizimida ta’lim sifati va natijadorligini oshirish maqsadida ta’limni standartlashtirish bilan bir qatorda lokal madaniy xususiyatlarni saqlab qolish masalasi ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Masalan, Yaponiya va Janubiy Koreyada milliy qadriyatlar va jamoaviylik tamoyillari ta’lim mazmuniga integratsiya qilingan bo‘lsa, Yevropa davlatlarida demokratik ta’lim, inson huquqlari va fuqarolik mas’uliyatini shakllantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Ta’limni boshqarish sohasida strategik rejalashtirish, ta’lim auditlari, institutsional mustaqillik va akademik erkinlik kabi tushunchalar keng rivojlanmoqda. Universitetlarda “research-based education” – ya’ni ilmiy tadqiqotlarga asoslangan ta’lim modeli joriy etilib, talabalar mustaqil izlanish va ilmiy faoliyatga jalb etilmoqda. Shu bilan birga, dual ta’lim modeli (ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasi) Germaniya, Shveysariya va Avstriya kabi davlatlarda samarali natija bermoqda.

Pedagogika fanining yangi yo‘nalishlaridan biri – barqaror rivojlanish ta’limi (Education for Sustainable Development) bo‘lib, u ekologik ong, ijtimoiy mas’uliyat va iqtisodiy barqarorlik g‘oyalarini o‘quv dasturlariga integratsiya qilishni nazarda tutadi. Global muammolar – iqlim o‘zgarishi, migratsiya, raqamli tafovut kabi masalalar ham ta’lim mazmuniga kiritilib, o‘quvchilarning global fuqarolik kompetensiyalari rivojlantirilmoqda.

Shuningdek, ta’limda emotsional farovonlik va psixologik qo‘llab-quvvatlash masalalari ham dolzarb yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Zamonaviy maktablarda psixologik xizmatlar, mentorlik tizimi va “well-being education” dasturlari joriy etilib, o‘quvchilarning ruhiy salomatligi va ijtimoiy moslashuviga alohida e’tibor qaratilmoqda. O‘qituvchilar uchun esa professional “burnout”ning oldini olish,

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

pedagogik refleksiya va kasbiy salohiyatni rivojlantirish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqilmoqda.

Umuman olganda, hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi va pedagogika fanining rivoji ko'p qirrali jarayon bo'lib, unda ta'limning falsafiy asoslari, innovatsion boshqaruv, neyropsixologik tadqiqotlar, barqaror rivojlanish konsepsiyasi, global hamkorlik va insonparvar pedagogika tamoyillari o'zaro uyg'unlashgan holda yangi pedagogik paradigma shakllanishiga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. Education for Sustainable Development. Paris, 2021.
2. OECD. Education at a Glance. Paris, 2022.
3. Dewey J. Democracy and Education. New York: Macmillan, 2019.
4. Salomov A., Xodjayev B. Pedagogika nazariyasi. Toshkent: O'qituvchi, 2020.
5. Klarin M.V. Innovatsionnaya pedagogika. Moskva: Pedagogika, 2018.
6. UNESCO. Global Education Monitoring Report. Paris, 2020.
7. Kolosova N.N. Sovremennye obrazovatel'nye texnologii. Moskva, 2019.
8. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, 2021.

